

DR. SZECSKÓ KÁROLY

történész, ny. levéltáros

Eger

Hahn István egri évei

Hahn István 85 évvel ezelőtt, 1913. március 28-án született Budapesten zsidó értelmiségi családban. Tanulmányait a fővárosban végezte. Érettségi után beiratkozott az Országos Rabbiképző Intézetbe. Ezzel párhuzamosan folytatott tanulmányokat a Pázmány Péter Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán is. Az oklevél megszerzése után 1935-ben doktorált. 1937-től 1942-ig a Pesti Izraelita Hitközség szolgálatában állott. 1943-tól 1949-ig az Országos Rabbiképző Intézetben, illetve a Zsidó Gimnáziumban tanított. Közben 1944 júliusa és decembere között származása miatt munkaszolgálat volt osztályrésze. 1945 után a pesti bölcsészkaron történelem-görög-latin szakos középiskolai tanári oklevelet szerzett.

Miután 1949-ben az egyházi szolgálatot otthagyta, átmenetileg a sors ide-oda sodorta. 1949 és 1951 között a fővárosi Fazekas Mihály Gimnáziumban tanított. 1951 szeptemberétől 1952 januárjáig az Állami Zalka Máté Szakérettségis Kollégium szolgálatában állott. Közben a Lenin Intézetben orosz szakos tanári diplomát szerzett.

Tehetségéhez és óriási tudásához méltó állást csak 1952 februárjától kaphatott, amikor is az Apáczai Csere János Állami Pedagógiai Főiskola adjunktusa, később docense lett. Az intézet hibás döntésből eredő felszámolása után került az Egri Állami Pedagógiai Főiskolára 1955 szeptemberében, ahol főiskolai tanárként oktatott.

Változatos életében újabb fordulópontot jelentett 1957, amikor is február elsejei hatállyal Kónya Albert kormánybiztos az ELTE Bölcsészettudományi Kara Ókortörténeti Tanszékére főállású oktatónak nevezte ki. Ettől kezdve az egri főiskolán másodállásban tanított főiskolai tanári minőségben.

1959 ismét változást hozott életében. A művelődési miniszter szeptember 1-jei hatállyal a Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kara Ókortörténeti Tanszékének vezetésével bízta meg, egyetemi docensi minőségben.

1959 ősszén tehát búcsút mondott az egri főiskolának, ahol igaz kevés időt töltött, de az intézet történetében kitörölhetetlen nyomokat hagyott maga után. A fennmaradt írásos források, egykori tanárkollégái és hallgatói emlékezéseinek vallatásával pillantsunk most be egri éveinek történetébe.

A főiskolán a magyar-történelem és történelem-földrajz szakosoknak oktatta az egyetemes történelmet az első és a harmadik évfolyamon. Ráhárult az őskor, az ókor, a kora középkor, s részben az új- és legújabbkor történelmének előadása. Nemcsak előadásokat tartott, hanem szemináriumokat is vezetett. Előadásait rendkívül magas színvonalon, lebilincselő stílusban tartotta meg, előadásai valóban előadások voltak, mivel azokat a tanárok többségétől eltérően, hallgatói nagy ámulatára minden jegyzet felhasználása nélkül tartotta meg.

Óráit mindig pontosan kezdte el. Az óráközi szüneteket legtöbbször a hallgatók között töltötte. Tanítványaival sokat beszélgetett, akik ilyenkor őt gyakran faggatták kérdéseikkel, melyekre ő

mindig a legnagyobb készséggel válaszolt. Ha történetesen nem hallgatóival beszélgetett, akkor a folyóson le-fel járkálva, minden percet kihasználva valamit olvasgatott. Ez a mások számára talán szokatlan megnyilvánulása volt az egyik forrása legendás tájékozottságának is.

Kötelező óráinak ellátásán kívül évenként hirdetett speciálkollégiumot. Így például: „Fejezzetek az ókori és középkori kultúra történetéből” címmel. Önként jelentkezők számára latinnyelvet is oktatott.

Órai és szemináriumai lelkiismeretes megtartásán kívül a vizsgáztatást is szívügyének tekintette. A nappali és a levelező tagozaton egyaránt sok vizsgáztatást vállalt. Kivette részét a felvételiztetésből. A számonkéréskor egyes tanárokkal ellentétben nem azt firtatta, hogy valaki mit nem tud, hanem a következetes igényesség jellemezte.

A kihúzott tétel meghallgatása után kisebb kérdéseket tett fel növekvő nehézségi fokozattal. Jelest csak ritkán adott, elégtelent pedig talán nem is.

A tanszék kollektívájába igen jól beilleszkedett. Nem vont ki magát a tanszéki rendezvényekből sem, amelyeken néha – bár antialkoholista volt – még egy-két pohár bort is hajlandó volt elfogadni. Ízig-veéig tudós egyéniségétől nem volt idegen a humor sem. Kollégáinak mindig ő mondta a legjobb vicceket.

Tanárkollégái körében gyakran idézte Momsent, a híres múlt századbéli német történetíró ama mondását, hogy „A tudományos munkához két dolog kell: fej és fenék.” Tehát hogy valakiből igazi tudós legyen, annak két alapvető feltétele van: veleszületett tehetség és kitartó, lankadatlan szorgalom. Az egyik vagy a másik hiánya a tudássá válás alapvető akadályát képezi. Hisz ha valaki tehetségesnek született, de nincs kitartása a munkában, nem képes állandó alkotó munkára. Mit sem ért azonban a nagy szorgalom tehetség nélkül. Az ilyen ember nem tud maradandót alkotni. Ő mindkét erény birtokában volt, ezért tudott időtálló munkákat írni.

Kollégái iránt mindig igen készséges volt. Az Egerben hiányzó szakirodalmat, ritka forrásokat Budapestről mindig meghozta számukra, s egyéb kéréseiket is teljesítette.

Főiskolai éve alatt tagja volt a pedagógiai főiskolák Történelmi Szakbizottságának. Az egyetemes történelem oktatását kitűnő jegyzetek megírásával segítette. Nevéhez fűződik Az ókor című jegyzet elkészítése. Ezenkívül Molnár Józseffel közösen írta meg: Az egyetemes történet a francia polgári forradalomtól a Párizsi Kommünig című jegyzetet.

Az ókor történetének kiváló tudásától nem volt idegen a legújabbkor sem. Az 1956. április 25-i főiskolai tanácsülésen ezzel kapcsolatos nézetét máig érvényesen fogalmazta meg: „Az úgynevezett történelmi távlat nem biztosíték a tévedések ellen. Az ásatások, régi írások megfejtése stb. ugyancsak megváltoztathatják egyes korok értékelését. Semmi okunk sincs tehát arra, hogy a „tévedésektől” való félelem miatt húzódozzunk bármilyen korszak, így a mai idők komoly, határozott tárgyalásától és az állásfoglalástól.”

Az általános iskolai és a középiskolai történelem szakos tanárok továbbképzése céljából a Magyar Történelmi Társulat Észak-Magyarországi Csoportjának szervezésében: A feudalizmus kialakulásának problémái a legújabb kutatások tükrében címmel előadást tartott.

Hahn István az egri főiskolán töltött éve alatt is jelentékeny publikációs tevékenységet folytatott. E munkája gyakorlati megvalósulását jelentette ama alapvető, de még abban az időben kellően nem értékelt pedagógiai elvnek, hogy felsőfokú tanintézetekben az oktatásnak és a kutatásnak egy-egy területet kell alkotnia. Tehát nem lehet jó oktató az, aki nem végez egyéni kutatómunkát.

Korabeli tudományos kutatási eredményeinek egy részét a főiskola évkönyveiben tette közzé. Az évkönyvekben 1956 és 1959 között öt dolgozata jelent meg. (Történelmi szeminárium a főiskolán, Egy városi felkelés a kései császárkor végén, Julianus és Antiochia, Prokopiosz urzupációjának társadalmi alapjai, A késő római adórendszer és a szaszanida adózás.)

A főiskola évkönyvében közzétett publikációin kívül ebben az időszakban több tanulmánya jelent meg országos szakfolyóiratokban is (Antik Tanulmányok, Acta Orientalia, Századok). Szak-

mai orgánumokban megrendezett értekezéseiben elsősorban a kései ókor egy-egy fontos, kevésbé feldolgozott kérdésével foglalkozott.

Ezekben az években került érdeklődési körébe Libaniosz rétor élete és munkássága, a holt-tengeri tekercsek, a héber Genizák. Egri éveit alatt készítette el kandidátusi disszertációját: Késő ókori város és szociális mozgalmak címmel, amelyet 1958-ban védett meg.

Hahn István ama ritka nagy tudósok közé tartozott, aki szenvedélyesen átértékelték azt a kort, amelyet kutattak és oktattak. Talán ebből származott legendás szórakozottsága. Egri éveit is igazi és kitalált történetek lengik körül. Egerben nem volt állandó lakása. Egy időben a főiskolán, majd a fiú, később a leánykollégiumban lakott. Itt töltött idejét felhasználta a hallgatókkal való egyéni foglalkozásra, azok korrepetálására.

Tanár kollégái és hallgatói egyaránt csodálattal adóztak hatalmas tárgyi tudásának, óriási olvasottságának és tájékozottságának, valamint széles körű nyelvismeretének. Ismert volt számukra, hogy több élőnyelven beszél, még több nyelven olvas, ezeken kívül számos holtnyelvnek is birtokában van. Alázattal könyvelték el magukban ritkaságukba menő, bámulatos memóriáját és a gondolkodásában tapasztalt nem mindennapi logikai készségét.

Kollégái és hallgatói szerény embernek ismerték meg, aki nem tört kitüntetések és magas állások felé, nem volt karrierista. Mindent a tartalomnak rendelt alá, a külső formásokkal keveset törődött.

Tanszéki kollégái és hallgatói nagyra értékelték hatalmas tudását és feledhetetlen emberségét. Tanszékvezetője Szántó Imre (1920–1993) 1978. június 10-én kelt jellemzésében az alábbiakat írta róla: „... nagy nyeresége lesz a Történelmi Tanszéknek, de magának a Főiskolának is, ha Hahn István a lehető leghosszabb ideig meg tudja tartani Egerben.” Molnár József (1917–1996) főiskolai tanár, egykori kollégája ezt mondta róla: „Nagyon sokat tanultam tőle.” Bihari József (1907–1997) főiskolai tanár, akivel testi-lelki jó barátok voltak, így vallott felőle: „Közös barátság kötött össze vele, szellemes, okos ember volt.” A botanikus Hortobágyi Tibor, egyetemi tanár ekként vélekedett: „Becsületes, jó szándékú, tiszteletudó embernek ismertem. Széles tudása révén mindig élmény volt a vele való találkozásom ... Szerény, megértő ember benyomását keltette.”

1996-ban a főiskolán megnyitott Somos Lajos Pedagógiai Múzeumban e sorok írójának javaslatára emléktáblát helyeztek el tiszteletére.

TISZTELETTELJES KÉRÉS SZERZŐINKHEZ !

Folyóiratunk a megjelenés gondjaival küszködik. A nyomdai és postai költségek állandó növekedése mellett az új adó és társadalombiztosítás jogszabályai is csak tovább súlyosbították helyzetünket. Ennek következtében vált számunkra lehetetlenné – remélhetőleg csak átmeneti időre –, hogy az amúgyis csekélyke szerzői tiszteletdíjat Önöknek kifizethessük. Kérnénk ezért tisztelettel a lapunkhoz hű szerzőink áldozatkészségét és szíves megértését. Hisszük, hogy további támogató munkásságukra e kényszerítő körülmények ellenére is vártatlanul számíthatunk. Köszönjük megértésüket és támogatásukat.

A MÓDSZERTANI KÖZLEMÉNYEK SZERKESZTŐSÉGE